

IN DIE HOOGGEREGSHOF VAN SUID-AFRIKA

(TRANSVAALSE PROVINSIALE AFDELING)

I 2-28 Vol. 333 Pg. 18 973 - 19 018

SAAKNOMMER: CC 482/85

PRETORIA

1988-01-26

DIE STAAT teen:

PATRICK MABUYA BALEKA EN 21

ANDER

VOOR:

SY EDELE REGTER VAN DIJKHORST EN

ASSESSOR : MNR. W.F. KRUGEL

NAMENS DIE STAAT:

ADV. P.B. JACOBS

ADV. P. FICK

ADV. W. HANEKOM

NAMENS DIE VERDEDIGING:

ADV. A. CHASKALSON

ADV. G. BIZOS

ADV. K. TIP

ADV. Z.M. YACOOB

ADV. G.J. MARCUS

TOLK:

MNR. B.S.N. SKOSANA

KLAGTE:

(SIEN AKTE VAN BESKULDIGING)

PLEIT:

AL DIE BESKULDIGDES: ONSKULDIG

KONTRAKTEURS:

LUBBE OPNAMES

VOLUME 333

(Bladsye 18 973 - 19 018)

HOF HERVAT NA TEE OP 26 JANUARIE 1988.

VICTOR MATABABE MBATYAZWA, v.o.e. (Deur tolk)

VERDERE KRUISONDERVRAGING DEUR MNR. FICK : Die vergadering van 19 Augustus - ons is amper klaar - het iemand op hierdie vergadering gepraat, ene Mandla namens SOYCO, Soweto Youth Congress? -- Daar was wel 'n stem gewees van Amandla maar wie die persoon is wat dit geskreeu het, weet ek nie.

HOF : Nee, die persoon is deur sy moeder Mandla genoem? -- Nee, ek het nie so 'n persoon gesien nie.

MNR. FICK : Die kwessie van die petisie, is daar enige (10) mense aangestel op die vergadering om handtekeninge in te samel vir 'n petisie? -- By die twee vergaderings wat ek bygewoon het, was daar nog nie resolusies aanvaar gewees oor hierdie petisie se aangeleentheid nie.

HOF : Is die antwoord dan nee? -- Ja, ek sê by daardie twee geleenthede het ons niemand gekies om dit te doen nie.

MNR. FICK : Is daar op hierdie vergadering van 19 Augustus enigsins gepraat van die opdeel van Sharpeville in gebiede vir die doeleindes om handtekeninge te versamel? -- Op die 19de was daar nog geen besluite gewees van wat presies (20) gedoen moet word nie. Dus was dit nog nie bespreek nie.

Ken u 'n persoon met die naam van Lazarus More? -- Nee, ek ken hom nie.

Nadat die resolusies aan die begin van die vergadering deur die voorsitter gelees was, is hulle daarna ooit weer op die vergadering gelees? -- Die resolusies is eers gelees en dan die vergadering. Dit wil sê dit is terwyl die vergadering wat gehou is na die 12de begin het daar.

HOF : Met ander woorde, aan die begin van die vergadering van die 19de is die resolusies van die 12de gelees? -- Ja. (30)

Nou/...

Nou is die vraag, is die resolusies later op dieselfde vergadering weer gelees of gestel? -- Ja, tesame met n ander resoluie wat deur hierdie vergadering aanvaar is.

MNR. FICK : Op watter stadium is hierdie resolusies weer gelees of gestel? -- Dit was met die voorbereiding van die sluiting van die vergadering waar daar toe melding gemaak was van die vergadering wat op die 26ste gehou gaan word.

Is dit na Nkosi Sikilele e Afrika gesing is of voor die tyd? -- Dit was na dit.

Is daar gesê ten aansien van die vergadering van 26 (10) Augustus 1984 hoe laat die vergadering gaan begin? -- Ja, dit was gesê.

Hoe laat? -- 14h00.

Net duidelikheidshalwe, was die man Nhlapo ook saam met u by hierdie vergadering van 19 Augustus 1984? -- Ja, hy was in my geselskap gewees. Ek en hy was saam.

Hoe het dit gebeur dat hy saam met u na al hierdie vergaderings toe is, want hy was op die 5de se vergadering, hy was op hierdie vergadering, hy was op die 12de se vergadering ook saam met u? -- Hy is n persoon wat ek beskou as n goeie(20) vriend. Ons behoort aan dieselfde kerk. Hy is n ouerige persoon wat half verlam is. Dus sien ek toe dat hy die nodige hulp kry. Dit is die rede dat ek saam met hom daar was. Ek moet na hom kyk.

HOF : U bedoel om hom mobiel te maak? -- Die persoon het n voertuig van sy eie. Weens die toestand waarin hy is kan hy nie die voertuig bestuur nie. So, ek bestuur sy voertuig vir hom. Om daardie rede is ek altyd saam met hom waar hy wil gaan.

MNR. FICK : Wie se idee was dit om die vergadering van (30)

5 Augustus 1984 by te woon? U s'n of mnr. Nhlapo se idee?
-- Wat gebeur het is, met my aankoms by hom het ek aan hom oorgedra wat my belange is om hierdie vergadering by te woon en toe gevind dat hy ook belang stel daarin om hierdie vergadering by te woon aangesien dit die inwoners daar affekteer. Dit was op daardie basis dat ons besluit het dan dat ons die vergadering kan bywoon.

En die vergadering van 12 Augustus, was dit op dieselfde basis? -- Ja, op dieselfde manier het dit gebeur, want ek het na hom toe n pamflet geneem wat ek gehad het, wat ek wou (10) gehad het hy moet sien. Met my aankoms daar, voor ek die pamflet aan hom getoon het, het hy alreeds daarvan geweet dat daar n vergadering op die 12de gehou gaan word.

HOF : Stel u regtig belang in hierdie gegewens? Wat het ons met al hierdie detail te doen?

MNR. FICK : Ek wou net gehoor het op watter basis het die gekom. Ek het verstaan Nhlapo kom ook getuig. Oor die vergadering van 19 Augustus, nog net een aspek, beskuldigde nr. 3, nadat hy die vergadering geopen het en daar aan die begin van die vergadering gepraat het, het hy ooit op hierdie (20) vergadering ooit aan die verrigtinge deelgeneem, gepraat of enigiets anders op die vergadering gedoen? -- Nee, ek onthou nie.

K1085

Dan wil ek dit laastens aan u stel dat u geheue omtrent die vergadering van 19 Augustus is baie swak? -- Wat is die swakheid? Wat beteken dit?

U kan byvoorbeeld nie onthou van die persoon Albert wat sou gepraat het volgens die ander beskuldigdes op hierdie vergadering nie? -- Is dit al?

Ek kan n hele rits opnoem, maar ek wil dit net aan u (30) stel/...

stel - u kan antwoord daarop - dat u geheue oor die vergadering swak is. Net ja of nee. Stem u saam? -- Ek het alreeds hier vir die hof gesê dat h mens het sekere dinge waarin hy belang stel. Sekere dinge waaraan hy meer aandag sal gee in h vergadering. Met die gevolg daardie persoon stel belang in h sekere ding wat hy sal onthou. Dit kan wees dat jy hoor mense praat en melding maak van sekere dinge en omdat dit nie vir jou belangrik is nie, daar is sekere dinge wat jy voel is vir jou belangrik, daardie dinge hoor jy maar hulle registreer nie in jou nie. Dit is om daardie rede dat ek dit nie kan(10) betwis nie.

Ek gaan nou met u na die vergadering van 5 Augustus 1984. Hoe laat het u by hierdie vergadering aangekom, sê u? -- Toe ek daar kom, het die vergadering alreeds begin.

Raadslid Sekobane, het hy gepraat op die vergadering?

HOF : Het die getuie nie gesê nie?

MNR. FICK : Ek wil net sy geheue toets, maar dit sal baie kort wees oor hierdie vergadering. Waaroor het Sekobane gepraat op die vergadering? -- Toe ek daar gekom het was Sekobane besig om die toespraak te maak aan die gehoor. (20) Wat hy gesê het was dat die huur verhoog word met ingang 1 September. Daar gaan h nuwe kliniek gebou word, die strate gaan geteer word, hy het van die parke ook gepraat ensovoorts, sekere dinge wat ek nie meer kan onthou nie. Ek het verstaan dat hy dit noem ter staving van iemand anders se toespraak.

Het raadslid Dlamini gepraat op die vergadering? -- Ja, Dlamini het gepraat.

Het Paul Nhlapo, die persoon wat saam met u was, aan Dlamini h vraag gevra maar hoe kan hulle die huur verhoog(30)

as die mense sonder werk sit? Is dit gevra? -- U sal hierso moet reg stel. Nhlapo het nie die vraag op Dlamini gemik nie. Nhlapo het die vraag in die algemeen gevra van die raadslede wat daar teenwoordig was.

Het hy gevra hoe kan hulle die huur verhoog as die mense sonder werk sit? -- Nie soos u dit nou stel nie.

Ek stel aan u, Dlamini het op hierdie vraag geantwoord en Dlamini het gesê die huur is verhoog om te betaal vir die items wat die inwoners versoek het aangebring moet word in die woongebiede? -- As u dit aan my so stel, dan stel ek (10) dit aan u so, dat ek nie kan onthou dat Dlamini so h antwoord gegee het nie.

Mokhema, het hy ook gepraat op die vergadering? -- Ek ken nie die persoon Mokhema nie. Ek kan nie eers onthou wat daardie persoon gesê het nie.

Laat ek vir u so vra, het iemand gevra op die vergadering maar is daar nie h ander bron om hierdie projekte uit te voer wat die gemeenskap vra nie? -- Ja, daar was iets in daardie lyn gesê.

En toe het Dlamini weer verduidelik. Toe sê hy maar (20) daar is geen ander bron nie, want waar hulle ook al die geld gaan probeer kry, hulle sal rente moet betaal op die geld wat hulle kry? -- Op die persoon se vraag, Dlamini het daar h antwoord gegee, maar u moet nie sê dat Dlamini het ook hier asof Dlamini vroeër iets gesê het nie.

Het hy die antwoord gegee wat ek aan u gestel het? -- Wanneer nou? Op die stadium toe die persoon die vraag gevra het?

Ja? -- Ja.

Is dit nie ook so dat Dlamini aan die einde van die (30) vergadering/...

vergadering gesê het vir die mense "kyk, as daar nog ontevre-
denes is oor die kwessie van die huurverhoging, dan kan die
mense h petisie opstel en dan kan dit na die raadslede geneem
word en die raad kan daarop ingaan?" -- As h mens in ag moet
neem die feit dat hierdie vergadering uiteen gegaan het nie
op h goeie gees nie, was daar dus nie h kans gewees vir
Dlamini om nog so h voorstel te maak nie.

Sê u dan nou daar is nie so iets gesê deur Dlamini dat
h petisie opgestel kan word nie? -- Met sekerheid sê ek so, ja.

Ek stel aan u op hierdie vergadering was Dlamini (10)
eintlik maar die woordvoerder van al die raadslede. Hy het
maar die praatwerk gedoen daar met die raadslede op die ver-
gadering? -- Ek betwis dit nie. Hulle was almal raadslede.
Ek weet nie wie daar opgetree het as h segsman vir hierdie
raadslede nie.

U het in u hoofgetuienis gepraat van op die vergaderings
was "grown-ups". Wat bedoel u daarmee? Van watter ouderdom
is h persoon h "grown-up" volgens u? -- My beskrywing van h
"grown-up", enige persoon wat werk wat verantwoordelik gehou
word vir die betaling van die huur, daardie persoon, volgens (20)
my, is h persoon wat ek beskryf as h "grown-up".

Van 18 jaar af, wat h man kan werk? -- Nee, ek tel nie
jare nie.

U het in u hoofgetuienis gesê dat Sekobane het gesê op
die vergadering van 5 Augustus dat die Munisipaliteit het
die huur verhoog. -- Dit is presies so.

Maar is dit nie algemene kennis op daardie stadium gewees
in 1984 dat die Munisipaliteit self het vir jare niks meer
te doen met Swartbehuising nie? -- Bekende feit of nie, dit
was sy toespraak gewees. (30)

Nou/...

Nou stel ek dit aan u, Sekobane sou tog nie vir hierdie mense wat weet die Munisipaliteit het niks te doen ... (Hof kom tussenbei)

HOF : Mnr. Fick, ek weet nie of ek dit reg het nie, maar ek dink ek het al vantevore gehoor dat h raadslid het probeer om die skuld vir die verhoogde huur af te skuif op die Administrasieraad en dat h ander raadslid hom toe gekorrigeer het en gesê het ons moet vir die mense sê dit is ons wat verantwoordelik is. Nou dit lyk vir my dit is die soort situasie hierdie. Watter sin het dit om hieroor te kruisvra? (10)

MNR. FICK : Die staatsaak is dat die heer Sekobane het eintlik nie gepraat nie, Dlamini is die persoon wat gepraat het. Die getuie sê Sekobane het gepraat. Nou wil ek net aan hom stel wat hy sê Sekobane gesê het, sou Sekobane nooit in sy lewe gesê het nie, want dit is h onmoontlikheid.

HOF : Ja, stel dit.

MNR. FICK : Ek stel dit aan u, mnr. Sekobane kon nooit op daardie vergadering in Augustus 1984 vir hierdie gemeenskap gesê het "Maar ons het nie die huur verhoog nie, dit is die Munisipaliteit", want almal het geweet dat die Munisipaliteit (20) het niks met Swartbehuising uit te waai nie? -- Dit is wat u dink het gebeur. Ek sê wat hy aan hierdie vergadering gesê het.

Nou wil ek dit aan u stel dit wat u hier in die getuienis gee dat mnr. Mokate sou - mnr. Kolisang sou geklap gewees het op hierdie vergadering, is nie die waarheid nie? -- Volgens u, maar volgens my wat by hierdie vergadering teenwoordig was, ek sê dit het gebeur.

Mofokeng was ook op die vergadering en hy is gekruisverhoor en daar was nooit aan hom gestel maar op die vergadering (30)

waar/...

waar jy was, is die een raadslid geklap" nie? -- Ek ken nie vir Mofokeng nie. Daar is niks wat ek oor Mofokeng kan getuig nie. Ek kan wel getuig van wat daar gebeur het.

Wag nou, u kan nie daardie antwoord gee nie. U het in u hoofgetuigenis gesê Mofokeng was op die vergadering? -- Ek praat van Mofokeng die raadslid. Daar is baie Mofokengs. U het nie gesê van watter Mofokeng u praat nie. Ek antwoord onder die Mofokengs.

Ek het gesê dat raadslid Mofokeng het getuig, daar is nie aan hom gestel ooit dat op die vergadering waar hy (10) was ... (Hof kom tussenbei)

HOF : Ek wonder of u gesê het raadslid Mofokeng? Ek dink u het gesê Mofokeng.

MNR. FICK : Ek is jammer, ek het die ding dan anders. Ek korrigeer net die ding. Raadslid Mofokeng het getuig, hy is gekruisverhoor oor hierdie vergadering van 5 Augustus en daar is nooit aan hom gesê dat die vergadering waar hy die raadslid was op 5 Augustus, het h vrou sy mede-raadslid geklap nie?

MR BIZOS : I am checking it. I have a clear recollection (20) of actually putting it. If I remember correctly I even ...
(Court intervenes)

COURT : Yes, I also have a recollection that it was put. I do not know whether it was in relation to Kolisang, that I do not know, but it was put. That I recall. I do not know to whom and I do not know the circumstances.

MR BIZOS : According to the note that I have, but not the actual record, it was put that there was an attack on both Kolisang and Mokate, but that note may not be entirely correct, but I do have a recollection that it was put. (30)

COURT/...

COURT : I recall that it was put that a lady slapped the councillor but I may be wrong.

MR BIZOS : It was put.

MNR. FICK : Dit mag miskien aan mev. Phosisi gestel gewees het, maar nie aan Mofokeng nie, soos ek dit het.

HOF : Ja, maar u moet onthou dat hierdie getuie weet nie eers wat dit beteken en wat die effek daar is dat iets gestel is of nie gestel is nie. U verwar die getuie. U kan hom vra of dit nou 'n nuwe ding is wat hy uitbring en of hy dit ooit vantevore in sy verklaring gesê het, as u dit wil doen, (10) maar u kan nie vir hom sê wel, dit is nie gestel nie. Wat het hy daarmee te doen? Dit is deel van ons eienaardige hofprosedure wat hy nie eers veronderstel is om te verstaan nie, gelukkig vir hom.

MNR. FICK : Hoeveel mense was op die vergadering van 5 Augustus 1984 aangeval? -- Ek het twee persone gesien wat by hierdie vergadering aangeval was.

Wie is die eerste persoon wat aangeval is? -- Mokate.

Hoe is hy aangeval? -- Ek vergeet hierdie vroumens se naam. Dit is nie Motaung nie, maar dit is 'n vroumens wat (20) hom aangeval het.

Hoe het sy hom aangeval? -- Hy is op hierdie manier aangeval. Die vroumens het hom genader met die oog daarop om hom te gryp. Net voor die vroumens hom gegryp het, het Kōlisang tussenin getree om te verhoed dat die vroumens hom gryp. Dit is die aanval wat ek van praat. Met diē het Kōlisang toe die klap gekry.

Is dit die twee persone wat aangeval is wat u van praat? -- Buite na ek die vergaderplek verlaat het, vind ek vir Dlamini waar hy 'n vuurwapen op 'n persoon rig. Tussen die (30)

twee/...

twee was daar iemand gewees wat besig was om te keer. Ek het nie geweet waarom dit gaan nie. Dit is nou die persone wat ek van praat.

Heeltemal iets anders, weg van die vergadering van 5 Augustus 1984. Weet u enigiets van vergaderings wat raadslede gehou het kort na hulle verkiesing en voor hulle h vergadering opgestel het om te bepaal wat is die behoeftes van die inwoners? Weet u van sulke vergaderings? -- Nee, ek het nie kennis daarvan nie. In hierdie nege maande wat hulle op die raad gekies was, die eerste vergadering wat ek van bewus (10) geword het, is die een van 5 Augustus waar ons genooi was om by te wees.

Dit is die eerste een wat u van weet. Is dit reg? -- Ja.

Nou wil ek met u gaan na 26 Augustus 1984. Net so drie vragies. Wanneer, hoe laat het u 26 Augustus 1984 by die kerk aangekom? -- Dit was naby maar voor 16h00.

U het daar h persoon gekry by die kerk. Was hy die enigste persoon wat nog daar by die kerk was? -- Volgens my waarneming, toe ek daar gekom het, het ek mense gesien wat besig was om weg te loop vanaf die kerk in die straat en (20) die kerkgebou self was nog nie toe gewees nie. Die persoon is die enigste persoon wat op die kerkperseel was saam met wie ek gepraat het wat vir my gesê het dat die vergadering al uit is. Ek kan nou nie vir die hof sê of daar nog ander mense was binne-in die kerkgebou nie.

U het iets geteken, h handtekening gemaak by die persoon. Is dit reg? -- Ja.

Wat was dit wat u geteken het? -- Dit is die dokument wat ek alreeds verwag het. Soos u gesê het, daar was besprekings gewees van h petisie wat ek vroeër gesê het en dit (30)

was/...

was nog nie gefinaliseer nie. Ek het dus daarop gewag dat dit enige tyd kan terugkom. Toe ek daar kom sê hy vir my dit is die petisie. Ek het dit toe geteken.

Was daar iets geskryf op die petisie of was dit 'n kaal stuk papier of was daar net handtekeninge op of wat is die posisie? -- Dit het alreeds nêre opgehad halfpad die lengte van die dokument. Daar was wel ander papiere gewees. Die een waarop ek geteken het, was nie die enigste dokument wat daar was nie.

Het u die dokumente gelees voor u geteken het? -- (10)
Weens die feit dat ek dit alreeds verwag het en geweet het waarom dit gaan, het dit my nie bygeval om nog te lees wat verder daar geskryf is nie.

HOF : Was daar iets op geskryf behalwe nou die handtekeninge? -- Soos ek reeds gesê het, daar was ander papiere wat alreeds geteken was. Die een waarop ek geteken het, was die opvolging van ander dokumente. Ek het dus nie die ander dokumente deurgeblaai, dit wil sê die heel eerste dokument om te kan sien wat daar bo-op geskryf is nie. Ek het net hier geteken as 'n opvolging van wat alreeds daar bestaan. (20)

MNR. FICK : Was u nie nuuskierig om te sien wat teken u en wat staan in die petisie wat u moet ondersteun, wat het die mense besluit op die 26ste se vergadering nie? -- Ek is nie 'n persoon wat ander mense in twyfel trek nie. Ek weet wat die resoluie was aangaande hierdie dokument. Ek is tevrede as daar gesê word dit is die dokument waarop 'n resoluie gemaak is.

Oor hierdie reeks vergaderings, dit is nou 12 Augustus, 19 Augustus en 26 Augustus, het u vir die hof gesê dat beskuldigde nr. 3 het verduidelik aan die begin dat hierdie (30)
vergadering/...

vergadering was byeengeroep, die 12de se vergadering omdat die gemeenskap van Sharpeville gevra het. Is dit reg? -- Ja, dit is reg.

Nou wil ek aan u stel dat volgens ... -- Nee, maar u het mos uitgelaat daar. Wat u uitgelaat het daar het ek gesê dit is die inwoners van Sharpeville tesame met die lede van sy gemeente se versoek, is daardie vergadering gehou.

Nou wil ek aan u stel, volgens C30 wat deur die verdediging ingegee is, dit is 'n transkripsie van die vergadering (10) van 26 Augustus 1984. Daarvolgens sou - ekskuus, hierdie is die onderhoud wat beskuldigde nr. 3 en Hlubi gehad het deur Harris. Daarvolgens het beide Hlubi en Moselane gesê dat hierdie vergadering ... (Hof kom tussenbei)

HOF : Net 'n oomblik. Was hierdie getuie by hierdie vergadering?

MNR. FICK : Nee.

HOF : Maar wat help dit?

MNR. FICK : Dit is die begin van 'n volgende afdeling.

HOF : Maar kan u nie maar u volgende afdeling begin sonder (20) die verkeerde begin nie?

MNR. FICK : Ek sal dit so aan u stel. Volgens Hlubi en beskuldigde nr. 3 is hierdie reeks vergaderings gehou na konsultasies met die kerk en die vakbonde?

MR BIZOS : My learned friend must put it correctly. "They do say that in one line. They laugh and then they point to Nozipho as the vakbonder. I am the church and he is the trade unions." This is what the exhibit says.

MNR. FICK : Op bladsy 6, ek sal dit net uitlees "Hlubi. Ja, from the community or from different organisations. They (30)

just/...

just came together in order to see how. What he says further cannot be heard clearly. Then Moselane. There was consultation with the churches and the trade unions to see about this. So the church is looking from the one side and the labour"- dan is daar n onderbreking. "Hlubi and the trade union from the other side of the labour movement."

HOF : Wel, ek gaan nie nou beslis wat daardie dokument beteken nie. U kan dit maar stel dat dit u interpretasie is van n dokument en dat dit nie mnr. Bizos se interpretasie is nie. (10)

MNR. FICK : Het u enige kommentaar daarop dat Moselane sou gesê het dat hierdie reeks vergaderings is gereël na konsultasies met die kerk en vakbonde? -- Ek het dit nie van eerwaarde Moselane gehoor nie.

n Ander aspek, die VCA Vaal Civic Association, was u bekend daarmee in die Vaaldriehoek in Augustus 1984? -- Nee, ek het nie daarvan geweet nie.

HOF : Het u op n stadium daarvan gehoor? -- Nie voor die onluste nie. Ek het niks gehoor wat gesê is voor hierdie organisasie nie. (20)

MNR. FICK : Het u gehoor dat daar n ander reeks vergaderings gehou word ook in die Vaaldriehoek ook oor die huurkwessie, maar te Small Farms? -- Ek woon in Sharpeville. U kan my nie vra oor wat gebeur in Small Farms nie. Ek bly mos nie daar nie.

Antwoord tog net die vraag, asseblief. Het u geweet van sulke vergaderings? -- Ek weet nie van wat in Small Farms gebeur nie.

Ek wil dan met u gaan na 3 September. Kan u ontken dat op 3 September 1984 vroeg die oggend wel busse was in die (30)

woongebiede/...

woongebiede in die Vaaldriehoek, maar dat hulle onttrek het na aanvalle op die busse?

HOF : Vra hierdie getuie asseblief net oor Sharpeville. Dit is al waarvan hy weet. Ek stel nie belang in wat hy sê oor Evaton nie, want hy weet nie van Evaton nie.

MNR. FICK : Weet u of daar busse was in Sharpeville 3 September 1984, maar dat hulle aangeval is en dat die busse onttrek het? -- Op watter datum sê u?

3 September 1984?

HOF : U is seker geregtig om h klomp hoorsê op rekord te (10) plaas in kruisondervraging, maar op watter basis gaan ons enige nut daarvan hê as dit hoorsê is? U vra hom in die algemeen. Ek aanvaar hy het koerante gelees. Hy kan sê ja of hy kan sê nee, maar as hy nie persoonlike kennis het nie, hoe help dit ons. Vra hom eers of hy persoonlike kennis het van h ding het waaroor u gaan vra.

MNR. FICK : Weet u of daar busse was 3 September die oggend in Sharpeville? -- Nee, ek weet nie.

U het getuig van h persoon met die naam van Duke, wie blykbaar h konstabel is. (20)

HOF : Nee, dit is nie Duke nie, dit is Buick, die ou kar. -- Ja, dit is Buick.

MNR. FICK : Is dit die bynaam van die konstabel? -- Ek weet nie of dit sy regte naam is en of dit sy bynaam is nie. Al wat ek gehoor het wat gesê word is dat hy Buick is.

Weet u of sy van dalk Radebe is? -- Ek ken hom nie persoonlik nie. Ek hoor net daar word gesê dat sy van Radebe is.

Weet u in watter afdeling van die polisie hy is, veiligheids of watter tak? -- Al wat ek gehoor het is dat hy is (30)

h/...

n CID. Aan watter tak van die polisie hy verbonde is, weet ek nie.

Is dit korrek dat op die oggend tot nadat hierdie traangashouer langs u geval het, het u nie n idee wat daar gebeur het of hoekom hierdie traangashouer afgeskiet is nie? -- Dit is presies so.

Nou wil ek aan u kortliks stel wat die polisie sê wat daar gebeur het op 3 September 1984 in Sharpeville, dan sê u net of u weet en of u nie weet nie. Het u in Seeisostraat beweeg die oggend van 3 September 1984 in Sharpeville? --(10) Watter een is Seeiso? Is dit die hoofstraat wat die busse gebruik?

Ja, dit is op die busroete.

HOF : Nee. n Gedeelte van die busroete is Seeisostraat.

n Gedeelte van die busroete is Dabula Drive. Moenie die getuie verkeerde inligting gee nie.

MNR. FICK : Die busse loop onder andere in Seeisostraat? -- Eintlik wil ek n bietjie duidelik wees. Is dit nou in die gedeelte van Rooistene, Vuka, Putsoastene waarvan u praat?

HOF : Ons het dat Seeisostraat loop by Putsoastene en Rooi-(20) stene en die gedeelte by Vuka is Dabula Drive. -- As dit Seeiso is waarvan hier gepraat word, is dit baie ver van my af. Ek kan nie daar uitkom nie.

MNR. FICK : Weet u waar is Hulwanestraat? -- Kyk, ek ken nie die strate van Sharpeville so goed nie. Dalk as u vir my die plek kan beskrywe waar daardie straat is, dalk sal ek in staat wees om vir u te kan sê of ek weet dat dit die straat is waarvan u praat.

Op hierdie stadium weet ek ook nie waar hy is nie. Dit is waarom ek vir u vra of u weet waar is Hulwanestraat.(30)

HOF : Met daardie vraag dink ek u moet versigtig wees dat dit nie die lamme is wat die blinde lei nie, mnr. Fick.

MNR. FICK : Raadslid Sekobane, weet u waar woon hy in Sharpeville? -- As ek reg is word daarvan gepraat hy iewers by Rooistene by die "stands" se gedeelte is waar hy woon. Ek weet nie watter een is sy huis nie.

Was hy enigsins op 3 September die oggend naby Rooistene? -- Ek het dit alreeds gesê en ek sê dit nog dat Rooistene is baie ver van die area waar ek woon en tweedens, weens my swak gesondheid is ek nie in staat om 'n lang distansie (10) te stap nie.

Weet u waar het raadslid Mofokeng in Matsamengstraat, Sharpeville gewoon? -- Sê net mooi vir my, is dit Matsameng of Matsaneng?

Ek het dit hier as Matsameng? -- Sal u asseblief weer vir my kan help, waar, in watter area is hierdie straat geleë in verhouding tot Vuka, Putsoastene, Rooistene? Waar vind 'n mens daardie straat?

Ons kan dit baie makliker maak. Weet u waar bly raadslid Mofokeng? Dit was eintlik die vraag gewees. -- Ek weet nie. (20)

Raadslid Mofokeng bly naby Putsoastene?

HOF : Wil u nou die getuie vra oor Putsoastene op die oggend van 3 September?

MNR. FICK : Ek wil net weet of hy weet waar die raadslid se huis is.

HOF : Wat maak dit saak? Ons weet waar sy huis is. Dit staan op ons kaart.

MNR. FICK : Weet u waar raadslid Dlamini gewoon het in Sharpeville? -- Ja.

Was dit naby u? -- Dit is nie baie ver van my af nie, (30)

al is dit in die koers van Rooistene.

Die oggend van 3 September 1984 hierso by 07h30 die oggend, het u nie gesien dat daar 'n klomp mense in die straat afkom na raadslid Dlamini se huis toe nie?

HOF : Maar is seker omtrent 'n vyftig na honderd huise tussen Vuka en raadslid Dlamini se huis. Hoe moes hy dit gesien het? Waar sê u het hulle afgekóm? Die man woon in Vuka. Hy stap die oggend van sy huis in Vuka na Nhlapo se huis in Vuka. Hy gaan nie uit Vuka uit nie. Nou vra u hom oor iets wat gebeur het op die punt van Rooistene. Tussenin is daar (10) nog Vergenoeg ook. Hoe gaan dit ons help?

MNR. FICK : Dan kan ek net 'n algemene stelling aan u maak. Het u nooit terwyl u daar by u huis was of op pad was na Nhlapo se huis toe rook gesien in die lug opgaan van plekke wat aan die brand is nie? -- Dit is ver en my uitsig is versper. Ek kan nie sien wat gebeur daar anderkant terwyl ek aan die duskant is nie.

Nou heeltemal 'n ander aspek. MAWU, Metal Allied Workers Union, is hy geaffilieer met FOSAU? -- Nie FOSATU nie maar COSATU. (20)

Was hy nie geaffilieer in die verlede met FOSATU voor die bestaan van COSATU nie? -- Ja.

Weet u van enige besluit van u organisasie MAWU om solidariteitsaksies van stapel te stuur ten aansien van die mense wat sogenaamd onderdruk word deur die Sebe regering. in die Transkei? -- Nee, ek weet nie daarvan nie.

Ek wil niks verder aan die getuie stel in dié verband nie, maar net vir die hof se inligting verwys ek na dokument AC5 Dit is 'n dokument met die opskrif SAAWU and Border Region Solidarity Committee UDF gedateer 27 September (30)

1983 en daarvolgens is dit twaalf organisasies waaronder UDF en MAWU het n ad hoc komitee gestig wat beplan het om solidariteitsaksies van stapel te stuur in verband met die onderdrukking van die Ciskei.

U sê u weet niks daarvan nie? -- Nee.

Daar is ook nie geld ingevorder vir daardie doel nie?
-- Ek dra hoegenaamd geen kennis daarvan nie.

Dan is daar net een laaste aspek wat ek met u wil opneem. Dit is die "stay-away" van 5 en 6 November 1984. Weet u van hom? -- Ek is daarvan bewus dat daar wel so n wegbly-aksie (10) was vir daardie twee dae, maar dit het ons nie in die Vaal affekteer nie. Byvoorbeeld ek in die Vaal was werk toe.

Ken u vir Moses Mayekiso? -- Hy is ons algemene sekretaris nasionaal.

Weet u of hy aangestel is met hierdie wegbly-aksie van 5 en 6 November 1984 as die koördinator van al die vakbond-
lede? -- Nee, ek het nie so n kennis nie.

Ek dank u, ek het geen verdere vrae nie.

RE-EXAMINATION BY MR BIZOS : No questions.

ASSESSOR (MNR. KRUGEL) : Ons probeer normaalweg om wanneer (20) die gedagtes op n besondere punt toegespits is en daar vragies ontstaan dit dan af te handel, maar hier het so n ietsie geglip. Die vergadering van die 26ste waar u laat gekom het toe al die mense al weg was, was mnr. Nhlapo weer saam met u? -- Daardie dag het ek direk van die werk af gekom en besluit om by hierdie vergadering aan te doen gou. Ek het nie n draai by die huis gaan maak nie.

Is u antwoord dan nee? -- Ja, hy was nie in my geselskap gewees nie.

Toe u op die perseel by 1527 Sharpeville gewoon het, (30)

het/...

het u enige huur betaal? -- Ja.

Aan wie het u die huur betaal? -- Aan die eienaar van die perseel het ek die huur betaal sowel as by die kantore van die administrasieraad te Sharpeville.

Waar u die loseerderspermit betaal het? -- Ja.

Toe u daar begin woon het in 1966 - is dit reg? -- Nee, ons moet dit korrigeer. In 1966 het ek in 'n hostel gebly en die hostel was nog in Sharpeville gewees. Dit is voordat die hostelfasiliteite getrek was na Sebokeng toe.

Wanneer het u vrou dan by u aangesluit? -- In die jaar(10) 1974.

Van wanneer af het u by 1527 begin woon? -- Dit was in dieselfde tyd, dieselfde jaar.

1974? -- 1974. Ek sal u sê, ek het eers daardie byplek bekom en toe my vrou laat kom.

Wat het u toe betaal aan huur in 1974? -- R3,00 plus. Dit was R3,00 en iets by, as ek reg onthou.

Dit is nou vir die eienaar, nê? -- Ja. Ons het nou nie 'n verskil gemaak daar nie.

Ons het mekaar nie mooi verstaan daar nie? -- Ja, ons(20) het mekaar gemis. Ek antwoord met betrekking tot die loseerderspermit. Dit was R3,00 en ietsie by.

Dit is die loseerderspermit en hoeveel aan die standplaaseienaar? -- Destyds was dit R15,00 gewees.

HOF: Per maand? -- Ja.

Alles is per maand.

ASSESSOR (MNR. KRUGEL) : Van 1974 af tot by 1984 toe hierdie gebeure plaasgevind het, was daar van tyd tot tyd huurverhogings? -- Ja, kort-kort was daar 'n verhoging gewees.

En het u loseerpermitgeld dan elke keer ook meer en (30)

meer/...

meer geword? Of het dit dieselfde gebly? -- Elke keer as die huur verhoog word, dan word die loseerderspermitfooie ook terselfdertyd verhoog met ingang van dieselfde datum.

HOF : Dit is nou die huur vir ander mense? -- As ons praat van huur, praat ons in hierdie geval van meer as een ding. Ek sal u vra, as ons praat van huur wat verhoog word, dat ons eers dit so regstel. Is dit die huur wat betaalbaar was deur die standplaaseienaar aan die owerhede wat van praat of praat u van die huur wat ek self aan die standplaaseienaar betaal? Dit is waar ons verwar. (10)

ASSESSOR (MNR. KRUGEL) : Ons praat nog steeds van die huur wat u betaal, die loseerderspermit wat u betaal en van die huur wat u betaal aan die standplaaseienaar? Net om seker te maak dat u helder verstaan. U het tog begin deur te sê in 1974 het u vir die standplaaseienaar R15,00 gegee en R3,00 en enige sente vir die loseerpermit? -- Ja, korrek.

Ons praat nou net van daardie geld wat u self betaal. Die vraag is, het hierdie geld ook elke keer wanneer die huur verhoog word vir die standplaaseienaars, het dit ook die loseerders of die subhuurders soos uself getref? -- (20)
Nee.

HOF : Het u gepraat van 'n "lodgers permit"? Laat ons die vraag net duidelik stel. Hier is twee soorte huur en een loseerderspermit. Die een soort huur is die loseerderspermit wat u direk betaal aan die owerhede? Die een soort huur is wat die standplaaseienaar betaal aan die owerhede? Die ander soort huur is wat u self betaal aan die standplaaseienaar? Die drie dinge moet ons uitmekaar haal. Nou is die vraag, as daar in die algemeen in die dorp 'n huurverhoging is, byvoorbeeld die huur wat die standplaaseienaar aan die (30)

owerheid/...

owerheid moes betaal, het u huur dan ook opgegaan aan die standplaaseienaar? -- Nee.

En is dit korrek as ons sê dat in 1984 op die stadium toe die vergaderings teen die nuwe huurverhogings gehou is, toe was u loseerpermit R10,00 per maand? -- Nee. In 1984 was my loseerderspermit voorheen R10,00. Dit is sedert die jaar 1979 daar rond dat dit R10,00 was tot en met 1984.

Sedert 1979 ongeveer en die geld wat u betaal het per maand aan die eienaar van die standplaas was R20,00? -- Ja, tussen die jare 1978 tot 1980 was dit R20,00 gewees. (10)

En in 1984? -- Dit was al R25,00 gewees.

HOF : As ek nou so vinnig optel dan het u omtrent R18,00 per maand betaal in 1974? -- Ja, dit kan wees.

En u het R35,00 betaal in 1984 voor die verhoging? -- Dit is so, ja.

In 1974 wat was u inkomste per maand of per week? -- Dit was R2,46 per uur.

In 1974? -- R1,40 was dit destyds per uur gewees.

U het vir ons vertel dat u indruk is dat die loseerders- permitgelde opgetaan het, verhoog is in September 1984? -- (20) Ja.

Ek dink u het gesê u het 'n syfer van R5,90 in gedagte? -- Bedoel u die bedrag wat ek verwag het sou bygetel word?

Ja? -- Ja.

Het u daardie gelde betaal, want as ek dit dan reg het dan het u 'n groot krediet? -- Geen gelde was betaal van hierdie gelde wat ek van praat nie, want daarna was daar toe onluste gewees as gevolg waarvan alles verkeerd gegaan het.

So, het u niks betaal nie? -- Tot vandag toe het ek (30)

nog niks betaal nie.

Wat is u rede? -- As gevolg van daardie onluste wat daar plaasgevind het, het niemand nou geweet waar die geld betaal moet word nie en aan wie nie en hoeveel dit moet wees nie, want ons het geweier om die R5,90 by te betaal.

Nee, ek kan dit begryp, maar het u dan nie gegaan om u R10,00 te betaal? -- Alles het nou verkeerd gegaan. Aan wie sou die geld nou betaal word? Waar? En hoe?

Is daar nie meer kantore nie? -- Ons was gesê van een kantoor wat te doene gehad het met die invordering van huur-(10) gelde en daar was niemand gewees daar nie.

Waar was die kantoor? -- Sharpeville.

Is daar nou nog niemand nie? -- Ek weet nie nou nie.

RE-EXAMINATION BY MR BIZOS : When the R5,90 increase was announced in August 1984, did you have any discussions with your own personal landlord, the occupier of the stand as a whole? -- No.

On previous occasions when rent had been increased from 1974 onwards, did your rent to your landlord remain the same or did he increase it? -- Not every time there was an increase(20) on his rental. This would wait until at some stage when the landlord feels that the increase on rent has gone up many times. It is a bit difficult for the landlord to afford. Then the landlord would come back to me and say that I must also add something on my rent which I pay to him.

When this R5,90 was announced, did you expect your landlord to approach you or not? -- Yes, I suspected that that my landlord would come to me and talk to me because I realised it was going to create a difficulty for my landlord which difficulty my landlord would not overcome without coming to me (30)

to/...

to add on what I was paying.

COURT : What proportion did you expect would you pay of the R5,90? -- I did not expect any amount from the R5,90 which was to be paid by me. I was awaiting a decision from my landlord what the landlord says must be added to my rental.

MR BIZOS : Thank you, My Lord, I have no further questions.

NO FURTHER QUESTIONS.

COURT ADJOURNS TILL 14h00.

COURT RESUMES AT 14h00.

MADALAPAN PETRUS RADEBE: d.s.s. (Through Interpreter)

EXAMINATION BY MR BIZOS: Mr Radebe are you a resident of Sebokeng, no. 146, Zone 8? -- Yes.

COURT: Zone 7 or zone 8? -- Zone 8.

MR BIZOS: You are married and do you have three children? -- That is true.

You are a machine operator working for the Consolidated Wire Industries in Vanderbijlpark? -- That is true.

For how long have you been working there? -- This is (10) my tenth year.

And how far did you go at school? -- I did standard five.

During 1984, more particularly in August, did you become aware of the proposed rent increase? -- Yes that is true.

Did you hear that there would be a meeting on 26 August 1984 at the church hall on Catholic Small Farms, on the Sunday afternoon? -- Yes I got to know about that but unfortunately I could not attend.

After the meeting that you could not attend did you hear anything as to what transpired at that meeting that you (20) could not attend? -- Yes I came to know that we were supposed to go to the Roman Catholic Church.

When? -- That I heard during the week when I was going to work.

After the 26th? -- Yes.

Did you hear when you were supposed to go to the Catholic church? -- No I did not hear as to when, what date was it when we were supposed to go there.

Did you eventually hear when you were supposed to go to the Catholic church? -- I only became aware the Monday when (30) people/....

people were going there that this was the day.

I see. What did you learn, what were you supposed to go to the church for?

COURT: Did he go there?

MR BIZOS: On my instructions yes ...

COURT: Well why do you not ask him whether he went?

MR BIZOS: Did you go to the church on the morning of the 3rd?

-- Yes I went there in the morning, the time was after 08h30 but before 09h00.

And why did you go there? -- I was also there like (10) the others to make the number of the people who were complaining about the increase on the rent.

What was happening on your arrival at the church premises?

-- On arrival there they had already decided it was just at the stage when we were about to leave.

COURT: Was there a procession already? -- The march was already arranged.

MR BIZOS: Inside the church premises or outside the church premises? -- They were already outside the premises.

COURT: Were they moving? -- In the street already preparing (20) to leave.

MR BIZOS: And did you fall in? -- Yes.

Towards the front or the middle or the back of this procession? -- In the middle.

On your way to the procession did you see any obstructions on the road? In the road?

COURT: Which road?

MR BIZOS: On your way ...

COURT: He did not have far to go, he was just next door.

MR BIZOS: Well Your Lordship has an advantage, I did not (30)

check/....

check it on the map. Did you see any obstructions on any road whilst going to the procession or once you joined the procession and moved along? -- I did not see any obstructions.

Whilst you were going to the procession or when you joined it did you see any property burning or any property being damaged? -- No I did not see any place which was burning.

Did you see any placard bearers on this procession? -- Yes they were right in front.

Did you read any of them? -- Yes I did have a look at some of them. (10)

Can you still remember what was written on them? -- What was written on them is that the councillors were to resign because of the increase of rent.

Did you read on any one of them that was written "Kill Mahlatsi and his brothers"? -- No I did not see that one.

Whilst you were on the march did you see any damage being done to any bus shed or bus stop shelter or any ticket office? -- No.

Was there anyone controlling the people marching or were they just walking along anyhow? -- There were people who (20) were supervising the movement of the march. These people were walking on the side of the march.

Was anyone forced to join the march? -- No that is not so.

Were there any young children on this march? -- Not small children of about this age as indicated. There were children but older than this age.

COURT: I am sorry, I cannot see the age?

INTERPRETER: He indicates the height of a person.

COURT: But I cannot see how high he holds his hand.

INTERPRETER: About a metre high. (30)

COURT:/....

COURT: A metre high.

MR BIZOS: What, predominantly what would you say the majority of the people on this march were? -- There were some youths on this march but the majority of the people on the march were grown up people.

Did you see whether there were people with UDF or COSAS T shirts on the march? -- No I did not see that.

Were the people marching along quietly or were they doing anything? -- There was some singing going on on the march.

What songs were being sung? -- The song that was sung (10) was Siyaya e Houtkop.

Do you know a place called Venters? -- Yes I do.

What is that? -- It is a school.

As His Lordship indicated you live near there? -- Yes I live near there.

MNR JACOBS: Ek glo nie die hof het ooit aangedui hy bly naby Venters nie Edele. Ons het nog nooit gehoor, ons weet net hy het gebly in gebied 8. Ek versoek my vriend dit nie so stel nie.

MR BIZOS: Well My Lord I thought that the Catholic church, (20) it was common cause that the Catholic church and Venters ...

COURT: I did not indicate where Venters is.

MR BIZOS: No My Lord.

COURT: I have got no idea where Venter is. I indicated he lives next door to the church.

MR BIZOS: Well I thought it was common cause that Venters is near the church.

COURT: I do not think it is so common cause because we have been trying to find out what that place's name is all along and the last witness told ....

(30)

MR BIZOS:/.....

MR BIZOS: Oh if that is the ...

COURT: The last witness told us that that place was now situated in, near the administrative offices.

MR BIZOS: We are talking about 1984. I will, I assume that that much was agreed that it was near the church but I will, this Venters that you knew in, did you know ...

COURT: Well put to the witness first that I did not indicate anything because he is under a misapprehension.

MR BIZOS: Yes, do you live near the Catholic church? -- Yes.

And is this place that you know as Venters is that (10)
near the Catholic church? -- It is near Masenkeng.

Very well. Can you see Venters from where you live? --
No I cannot see it.

Can you, is Venters visible from the road on which you
were marching? -- Yes it is visible.

Did you see whether or not Venters was burning on the
morning that you were marching? -- No I did not see that.

Did the march remain the same size as you were going
along or did it increase in number? -- It grew.

As you, as the march was at BP garage, the head of (20)
the march, as the head of the march was approaching BP garage
what part of the march were you on? -- It was in the vicinity
of the houses on the right just before BP garage which I
describe as the fourth quarter of the march.

Yes. Now when you reached BP garage did the march pro-
ceed along at the same pace or did it change pace in any way?
-- It reduced speed on pace.

Did you find out or did you see or hear why this reduction
of pace? -- When the pace slowed down the people who were
supervising the march from the sides announced to us in (30)

that/....

that area where I was of the march that we must not worry about what is happening now because there are other people who are joining on this march up front, that is the reason why this march was slowing down.

Could you see precisely what was happening up front? -- On looking up yes, I noticed that there were people joining the march at the front of the march. I cannot see exactly what was happening. I could just see there were people coming onto our march.

And where was the front of the march where you saw (10) people coming onto the march? -- As I say I could not see properly. I estimate it to have taken place in the vicinity of the bus stop or the garage, somewhere there.

COURT: The garage? -- No not the garage, in the vicinity of the bus stop is where this incident took place.

ASSESSOR (MR KRUGEL): Which bus stop? -- Fowlers.

MR BIZOS: And did this slow pace continue for a long time or for a short time? -- It was for a short time.

Yes. Now did the part of the march that you were in, in the fourth quarter, did that reach Fowler? The bus stop? -- (20) Yes we reached the bus stop.

Yes. Is there a turn to the left and a turn to the right there just beyond the Fowler bus stop? -- Yes.

Now which way did the march turn? -- The march followed the same route which we were using, keeping right. We did not turn off from that route.

From the tarred road? -- Yes.

Do you know where the house of the late Caesar Motjeane is or was? -- What I know is that his house was somewhere around there. (30)

Not precisely where it was? -- I do not know precisely where it was. I only know that it is somewhere in that area.

From the tarred road do you know of the lane that leads towards the area in which the house of the late Caesar Motjeane is? -- I know of a lane there.

Did you see any people running up and down that lane when you came near it and whilst you were on the march? -- No.

Did you see any groups of people leaving the march and going up this lane? -- No. (10)

Do you know where, sorry, did you see any smoke in the vicinity of where you knew, or in the area of the late Caesar Motjeane's house? -- No I did not see a funny kind of a smoke there. The kind of smoke I became aware of there was the usual smoke people make for instance in burning some rubbish, having a rubbish heap and people for instance making fire on days when they did not go to work. That kind of a smoke is the smoke I saw.

COURT: Was that all over the township? -- Yes that is the position at the area. (20)

MR BIZOS: Do you know where the post office is? -- Yes.

Did you go past it? -- Yes.

Did you see anyone damaging or attempting to damage the post office? -- No I did not see anyone doing that.

Do you know where Hunters garage is? -- Yes.

Did you reach Hunters garage? -- I went as far as some distance further down before Hunters garage.

COURT: Well now just a moment. I thought that Hunters Garage was in the dip and that you were coming down towards Hunters Garage? -- Is that stage steep going towards (30)

Hunters/....

Hunters Garage from the direction I came and before reaching Hunters Garage, that is what I mean, I did not reach Hunters Garage going up towards it.

MR BIZOS: Did the front or the vanguard of the march reach Hunters Garage? -- It was just about to reach Hunters Garage.

When what happened? -- I noticed the police vehicles ahead of the march. These were stationary.

Stationary properly parked on the road or in some other way? -- They were not parked normally. They were all over the road. (10)

Were they blocking the road? -- Yes they were blocking the road.

Yes, and did the march continue? -- It continued but slowing down, moving slowly.

Did the singing continue? -- It stopped.

What happened then? -- The people, that is the marchers, then said to us we must not panic, we must just move slowly they are still rushing to the front to investigate as to what was happening there.

Yes and then? -- Before they reached the front of the (20) march I then heard some shots being fired from guns. There was an aeroplane as well, some teargas was also used.

Did you hear anyone warning you to disperse? -- No what indicated that we were now to disperse was as a result of the fighting which was going on there and the shots which were being fired resulted in our dispersing.

What fighting was there? -- The firing of the shots and the throwing of the teargas.

And what did you do once there was teargas and shots? -- The people then started running away. (30)

And/....

And you? -- I also ran away.

Where did you go to? -- I went through my younger brother's yard in that area and continued giving way from the scene. I did not go into the house, I just went through the yard.

And where did you go to eventually? -- I went home which was in Zone 11.

COURT: I am sorry I thought you said you lived in Zone 8? -- What I mean is I went to my parents home in Zone 11. Zone 8 is my own house where I live. (10)

MR BIZOS: And how long did you stay at your parents home? -- I stayed there until late because if I remember correctly I left there at about 19h00 or something to 20h00.

In the evening? -- Yes in the evening.

Now on your way to your parents home did you see any property being damaged or any other acts of violence being performed after the march was dispersed? -- No not the area through which I was going, no violence was being applied.

And when you went in the early evening at about 19h00 from your parents home to your own house did you see any- (20) thing? -- I did not see anything. I will tell you why because from my parents home I went in the direction of the stadium which is on the outside of the township. I then followed the direction to my house walking outside the township. Therefore I did not become aware of any other thing.

Thank you My Lord I have no further questions.

KRUISONDERVRAGING DEUR MNR. JACOBS : Mnr. Radebe, toe u na u ouers se huis toe gegaan het, het u daar gaan wegkruip? -- Ja, omdat ek bewus geword het dat daar 'n groot oorlog hier buite is. (30)

As/...

As daar 'n groot oorlog is, dan is dit nie net eensydig vanaf die kant van die polisie wat net traanrook gooi nie, maar daar moes baie meer gebeur het as net blote gooi van traanrook om 'n groot oorlog te wees? -- Nee, ek beskryf dit as 'n groot oorlog, want hier het hulle traangas gebruik en dit was die eerste keer in my lewe dat ek sien dat traangas gebruik word. Dit is hoekom ek dit beskryf het as 'n groot oorlog.

Van die plek waar die traangas gebruik was, tot by jou ouers se huis, hoe ver is dit? -- Ek weet nie hoe ver 'n (10) mens dit kan skat nie, want dit is in die woongebied in.

In gebied 11 se woongebied in? -- Daar naby die garage van Hunter.

HOF : Woon u ouers naby Hunters? -- Dieper in woon hulle.

MNR. JACOBS : Is hulle naby aan Hunters se garage? -- Nee, hulle is dieper in, in daardie gebied.

Jy sien, ek het jou getuienis verstaan dat jy het nog nie Hunters Garage bereik in die optog gebeur het nie? -- Ek sê dat ek nog nie eers Hunters Garage bereik het nie.

En om by jou ouers se huis te kom, dan moes jy beweeg (20) in die rigting van Hunters Garage? -- Nee, daar is afdraai-paaie wat dieper deur die gebied gaan.

Jy sien, want as jou ouers se huis naby Hunters se garage is, dan meen dit jy moes tog in daardie rigting aangehou het vanaf Hunters se garage af. Jy het nie omgedraai en skoon weggehardloop in die teenoorgestelde rigting nie? -- Nee, ek sê nie my ouers se huis is naby Hunters Garage nie. Ek sê my broertjie se huis is nie ver van Hunters Garage nie. Ek het deur sy perseel gegaan, dit is my broertjie se perseel om na my ouers se huis toe te gaan. (30)

Vertel vir ons dan meer duidelik, waar is jou ouers se

huis? -- Naby die winkelsentrum van gebied 11 wat in die middel van die gebied geleë is, eintlik nader aan die skool bekend as Mqhaka.

Is dit ook die winkelsentrum waar naby dit is, ook naby aan die Administrasiekantore en die biersaal? -- Ja, dit is die plek wat ek van praat aan daardie kant, maar ons is aan die bokant van daardie winkels.

En moes u verby hierdie ... (Hof kom tussenbei)

HOF : As u sê u is aan die bokant, is dit suid, noord, oos of wes van die administratiewe kantore en biersaal? -- (10)
Dit is na suid.

MNR. JACOBS : En daar waar jy aan die suidekant van daardie sentrum verby is, die administrasiesentrum, kon jy dit sien? -- Nee.

Daar by Hunters Garage en waar jou broer se perseel is in die nabyheid van Hunters Garage, weet jy waar die burgemeester mnr. Mahlatsi se huis is in daardie omgewing? -- Ek weet van die plek dat dit aan die kant van die garage is.

En dit is nie baie ver van jou broertjie se huis af nie? -- Dit is n hele ent van my broertjie se huis af, want dit (20) is eintlik op die ander ry wat aan die een kant is.

Kan ek dit so stel, loop daar twee rye huise, jou broertjie is aan die een kant van daardie ry en Mahlatsi aan die ander kant van die tweede ry? Is dit wat jy bedoel? -- Hulle is albei aan die linkerkant op dieselfde ry in daardie omgewing.

So, die huise van jou broertjie en dié van Mahlatsi is in dieselfde ry huise? -- My broertjie se huis is geleë by hierdie hoof teerstraat waarvan ons gepraat het met die voorkant van die huis na gebied 13 toe wat oorkant die (30)

pad is en dan verder af met daardie straat om die hoek nog in gebied 11 kry 'n mens in dieselfde ry maar om die hoek in 'n ander straat die burgemeester Mahlatsi se huis daar. Dié se voorkant is in die rigting van gebied 10.

En die blok of die ry huise waarin - die blok waar jou broertjie se huis in is en tussen Hunters Garage, is dit die straat wat jy van praat wat dan net om die hoek gaan dan kan jy die straat wat voor Mahlatsi se huis verby loop? -- Ja.

So, as jy daar deur jou broertjie se perseel moes gegaan het dan moes jy baie naby aan Mahlatsi se huis gekom het?(10) -- Ek is nie baie naby daar aan nie, want toe ek daar weg is het ek nie in die rigting van die burgemeester se huis gestap nie. Ek het 'n verskillende rigting gevat.

HOF : Hoeveel huise is daar tussen u broer se huis en Hunters Garage? -- Ek is nie meer seker nie, maar as ek moet raai gaan jy by drie huise verby van my broertjie se huis af en dan kry jy die kerk se perseel, verby die kerk se perseel, dan kry jy die straat wat afdraai na die burgemeester se huis toe. Anderkant daardie straat kry jy die garage.

MNR. JACOBS : Waar jy daar deur die perseel van jou broer-(10) tjie gegaan het, het jy niks eienaardigs of snaaks gesien daar by die huis van Mahlatsi nie? -- Nee, ek het dit nie gesien nie.

Het jy enige opmerkbare rook daar gesien? -- Nee, ek het geen rook gesien nie.

Geen rook absoluut nie? -- Die enigste rook wat ek aan kan dink wat ek gesien het, is die rook vanaf die stoofrook-pype.

Kan jy vir ons net meer duidelik sê, waar was jou ouers se huis in verhouding tot die administrasiekantore in (30)

gebied/...

gebied 11? -- Die plek wat u van praat nou daar, dit is eers die winkels wat h mens kry en dan die administrasiekantore, langsaan dit kry jy h biersaal. By die biersaal draai jy regs. Dan loop jy verder aan. Daar kry jy h straat waarin jy links draai. As jy daar links draai kry jy die skool. Dit is in die nabyheid van die skool.

Het jy enigiets snaaks opgemerk by hierdie administrasiekantore se omgewing of die biersaal se omgewing of by die winkelsentrum daar in gebied 11? -- Nee, ek het niks gesien nie. (10)

Het jy nie groepe mense gesien wat beweeg daar nie? -- Mense wat ek van bewus geword het wat ek daar gesien het is mense wat vanaf die optog teruggekeer het na dit uiteen gejaag is, wat die verskillende rigtings gestap het.

Was hulle in groot groepe gewees? -- Nee, hulle was nie in groepe gewees nie. Hulle het met helftes daar gestap.

Wat bedoel jy met helftes?

HOF : Nie dalk elkeen met sy wederhelf nie? -- Nee, nee, nie met wederhelftes nie. Wat ek daarmee bedoel is, h mens het gesien dat iemand miskien alleen loop of hulle is twee (20) of drie. Dit is die helftes wat ek van praat.

MNR. JACOBS : Het hulle orals maar net daar rondgeloopt? -- Mense wat ek gesien het is mense wat eintlik oorspronklik saam met my vanaf dieselfde rigting gekom het waar die optog uiteen gejaag was.

My vraag is, het die mense sommer daar rond en bont geloopt, behalwe vir dié wat nou daarvanaf gekom het? -- Nee, ek sê volgens my waarneming was dit mense gewees wat teruggekeer het vanaf die optog. Dit is nie mense wat rond en bont daar geloopt het nie. (30)

By die administrasiekantore? -- Nee, dit is wat ek nie gesien het nie. Ek het direk huis toe gegaan.

Direk huis toe gegaan? -- Ek praat van my ouers se huis. Kyk, u sal my moet verstaan, in my taal Sotho, tensy n mens jou vra watter huis praat jy van, dan praat jy altyd van jou eie huis of jou ouers se huis.

Goed, ons bepaal ons net by jou ouers se huis nou vir die huidige. -- Ja, ons praat altyd van my ouers se huis.

Het jy enige rook in daardie omgewing gesien van die administrasiekantore of die biersaal? -- Nee, ek het nie (10) opgelet nie.

Kyk, jy het vir die hof gesê jy weet die omgewing waar Caesar Motjeane se huis is, is jou ouers se huis baie ver of is dit redelik naby aan Caesar Motjeane se huis? -- Dit is ver.

HOF : Laat ek net duidelikheid kry. U weet waar is die biersaal? -- Ja.

Teenoor die biersaal is daar n straat wat dwars loop en aan die ander kant van daardie straat is daar n ry huise? -- Nee, ek volg nou nie. Watter straat is dit? (20)

Voor die biersaal verby loop daar n straat? -- Ja, daar is n straat.

Dan is daar twee rye huise en dan kry n mens die skool. Is dit reg? -- Ja, dit is so.

Is u ouers se huis in die eerste ry huise of is dit in die tweede ry huise? -- Nee, dit is baie ver daarvandaan. Volgens wat ek verstaan praat u van die laerskool. Ek praat van die hoër primêre skool. Dit is waar my ouers se huis is.

Die hoër primêre skool, waar is dit? In watter (30)

rigting/...

rigting van die biersaal af? -- Aan die suidelike kant van die biersaal.

Ek het die indruk asof suid van die biersaal hierdie laerskool is waarna ek u na verwys het? -- Dit is vir my baie moeilik. Ek kan dit so beskryf. Soos ek nou hier staan en skryf, dan is die skool wat ek van praat aan my linkerkant.

En waar is die biersaal? -- Ek weet nie hoe om dit te sê nie, maar die skool wat die hof nou net genoem het is nie die hof wat ek van praat nie. (10)

Nee, dit het ek gehoor. Kyk h bietjie na die kaart. Dit is BEWYSSTUK AAR1. U sal sien daar is h kring getrek met h 11 in die middel, dit is gebied 11 en daar is rooi strepe op die kaart aangebring, dit is die busroetes. Dit is h lugfoto van die plek. Sien u gebied 11? -- Ja, ek sien dit daar.

As jy aan die linkerkant kyk van gebied 11, dit is die roete wat u gestap het, bo is die poskantoor en onder is dan Hunters Garage voordat h mens by die 10 kom en as h mens in gebied 11 in kyk, naby die 11, dan sien jy h 6 en (20) h 9, 69. Daardie 69 het h klein pyltjie wat wys na h klein wit geboutjie. Dit is die biersaal en dan na die onderkant van die kaart toe, h bietjie meer na regs is daar h klomp wit strepies. Dit is die laerskool wat u netnou na verwys het. Waar is die een wat u van gepraat het? -- Beteken dit nou dat daar waar ek die 69 sien, by daardie wit kol is dit nou waar die straat is wat daar verbygaan?

Ja, die wit kol is die bier saal en onder hom op daardie kaart van u loop die straat verby? -- Maar daar is twee skole daar volgens die beskrywing wat ek hier het. Daar (30)

is een bokant die een wat u gesê het is die laerskool. Onder dit is daar nog 'n skool. As 'n mens daar van daardie biersaal regs gaan soos ek nou die foto hier voor my het, dit wil sê jy sal 'n straat kry wat regs draai om by daardie skool wat heel onder is uit te kom.

Is dit die skool wat as jy van die biersaal af loop die naaste aan Mahlatsi se huis is? Is dit daardie een? -- Daar is twee skole daar. Daar is Mqhaka en nog 'n ander een Mohlabatsatsi, maar ek weet nou nie watter een is watter een van hierdie twee wat daar is nie. (10)

Wel, u weet mos watter een is naaste aan die biersaal? -- My beskrywing van die plek is soos volg. Jy kry twee rye huise net voor die biersaal en na daardie rye huise kry jy 'n skool en daar is nie nog 'n ry huise naby die skool wat ek van praat nie.

Maar kan jy jou ouers se huis sien op daardie kaart? Dit is eintlik waarnatoe ek beweeg of kan jy die skool sien op die kaart? -- Ek sien net nie die straat van ons daar naby die skool nie. Daar behoort 'n straat te wees wat afgaan na onder toe wat eintlik suid/noord is. In daardie straat (20) kry jy my ouers se huis naby daardie skool.

As jy nou daar by die biersaal begin, loop op daardie kaart aan, stadig, stadig tot jy by jou ouers se huis is. Dit is mos maklik? -- Daar waar 'n mens iets donker sien, net onderkant die biersaal, is dit 'n straat of huise tussen daardie wit blokkies daar?

Nee, nee, dit is die agterplase van die huise. Die wit blokkies is die huise? -- As ek huis toe gaan van die biersaal af, gaan ek regs, soos ek nou die kaart hier hou en dan by die eerste straat draai ek regs. Ek het 'n probleem (30)

om te identifiseer watter een van die huise is my ouers se huis, maar as ek nou die kaart so bestudeer, sien ek dat h mens van die biersaal gaan regs daar. Dit wil sê in die rigting van die syfer 69. Dan kry jy die eerste straat wat afdraai. Dan draai jy regs. Dan gaan jy reguit af verby die eerste straat en dan as jy by die huise begin aan jou regterkant, dit is die huise met die agterkant na die skole toe. Een van daardie huise wat ek nie hier kan identifiseer nie, is my ouers se huis.

Kan jy omtrent raak skat en die speld daar inprop? (10)
Ons gee nie om as jy twee huise uit is nie. -- (Getuie dui aan)

Die punt aangedui deur die getuie is h punt wat geleë is net aan die regterkant, dit wil sê aan die noord/oostekant van die gebou wat in wit aangedui word in die middel van gebied 11 en wat bestaan uit vier ry. Met ander woorde vier geboue wat lyk soos h skool. Dit is die eerste reeks wit geboue wat suid/oos van punt 69, die biersaal, geleë is in gebied 11.

MNR. JACOBS : Gaan die hof hom h nommer gee? (20)

HOF : Nee, dit is nie belangrik genoeg nie.

MNR. JACOBS : U eie huis, is dit korrek dat wat is die naaste bushalte aan u waar u die bus altyd haal as u van die bus gebruik maak? -- Dit is iewers daar in die omgewing van Fowler. Dit is nie Fowler nie. Dit het nie h spesifieke naam wat hulle dit noem nie.

HOF : Watter ding? -- Dit is h busstop waar ek die bus haal van my ouers se huis af indien ek bus ry.

MNR. JACOBS : Dit is nie die een naby die ou kommissaris se kantore nie? (30)

HOF : Maar mnr.Jacobs, is julle met dieselfde ding besig? Hy praat van sy ouerhuis. Praat u van sy ouerhuis?

MNR. JACOBS : Nee, ek het gesê ons gaan nou oor na sy eie huis toe.

HOF : Herhaal net die vraag. Die getuie het u nie verstaan nie.

MNR. JACOBS : Al wat ek net vir u stel, u persoonlike huis waar u self woon in gebied 8. Waar haal u daarso 'n bus as u van 'n bus gebruik maak? -- Masenkeng is die busstop.

Dit is in Vilakazistraat? -- Ek weet nie watter straat(10) dit is nie.

Hoe is u huis geleë in daardie deel van gebied 8? Is dit nader aan daardie straat waarin die bushalte is daar by Masenkeng of is dit nader aan die straat wat langs die kerk verby loop aan die teenoorgestelde kant, dit is die weste-kant? -- Watter kerk praat u van?

HOF : Is u huis nader aan die grens van gebied 8 met Small Farms of nader aan die grens van gebied 8 met gebied 7? -- My huis is naby Masenkeng. My huis is eintlik die agterste ry van die huise wie se voordeure in die rigting van Masen-(20) keng is. My voordeur kyk na Sokwazi skool.

MNR. JACOBS : En is jou huis ook naby aan die Indiërwinkels in gebied 8? -- Nee, dit is baie ver van hulle.

HOF : Met ander woorde, u huis is geleë aan die oostekant van Sokwazi skool? -- Nee, nou verstaan ek nie. Julle praat van baie dinge. Julle praat van 'n skool, twee skole naby my ouers se huis en nou praat julle van 'n skool by my huis. Nou is ek deurmekaar. Nou verstaan ek nie waarvan praat ons nie.

Maar u maak nou vir my deurmekaar, want u het gepraat(30) van/...

van Sokwazi skool en u voordeur wat na Sokwazi skool toe kyk? -- Kyk, my aandag is nog op dit wat ons vroeër bespreek het by my ouers se huis en hoe dit geleë is daar. Ons het nog nie eers daarvan klaar gepraat nie. Nou praat ons van my eie huis. Dit is wat my deurmekaar maak. Nou verstaan ek nie eintlik presies waarom praat ons nie.

HOF : Maar ons het nie die hele middag tyd om oor u ouers se huis te praat nie. Ons het nou al weer gevorder tot by gebied 8. Luister nou mooi. Nou het u vir my gesê u voordeur kyk na Sokwazi skool. nou wil ek van u weet, kyk hy(10) ongeveer wes? -- Ja, dit kyk wes.

Dan kan jy nou maar van my aanvaar dat jou huis oos is van Sokwazi skool. -- Ja, dit is reg.

MNR. JACOBS : Die oggend van 3 September 1984, toe u na die opmars toe gegaan het en dit in die straat gevind het, het u dit gevind in die grondstraat tussen gebied 8 en Small Farms? -- Is dit h groot straat in Small Farms?

Kan ek dit vir u so sê. As h mens'- as ek dit vir u so kan kry, ek sal nou-nou vir u h foto wys as dit meer kan help. Ek het dit laat haal. (20)

HOF : Dit vat te lank. Ek dink u moet dit maar net kort en kragtig vra. Aan die een kant van die kerk is daar h teerstraat. Sy naam is Nyembezi. Aan die ander kant en dit sluit by die teerstraat aan is dit h grondpad. Is dit reg? -- Ja, ek sien daardie punt.

Waar was die optog? -- Net terwyl hulle besig was om uit te kom in die straat in, het ek daar opgedaag en by die optog aangesluit.

MNR. JACOBS : As jy sê net toe hulle besig was om uit te kom. Waaruit het hulle gekom? -- Uit die kerk se perseel.(30)

So/...

So, hulle was nog nie in die straat toe jy daar aangekom het nie? -- Die optog was al besig om weg te trek vanaf die kerk. Van die mense op die optog was alreeds in die straat. Ek het gewag en aangesluit by die stert van hierdie optog. Dit wil sê heel agter. Ek het tussen-in getree, nie heel laaste by die optog aangekom nie, maar tussen die klomp mense wat die agterste gedeelte van die optog gevorm het. Dit is waar ek in die optog ingekom het.

Die plakkate wat hulle gedra het, hoe is hulle gedra? Is dit gedra deur die mense waar hulle hulle koppe so deur(10) 'n gat steek in 'n kartondoos en dan hang hy voor en agter hulle of hoe het hulle hierdie plakkate gedra? -- Dit was hoog gehou met die hande.

Net die plakkate so hoog gehou of was daar stokke aan hulle vasgeheg of wat? -- Daar was stokke gewees waarmee hulle die plakkate gehou het.

Toe u by die kerk aangekom het, was die plakkaatdraers alreeds uit die perseel uit en op pad na die teerpad toe waar hulle wou aansluit? -- Hulle was al uit.

Wat is die naaste wat jy persoonlik aan die plakkaat-(20) draers gekom het daarso daar by die kerk toe jy by die kerkperseel arriveer het? -- (Getuie dui distansie aan)

HOF : 25 Meter.

MNR. JACOBS : Toe jy hulle daar gesien het op daardie stadium, die eerste keer gesien het, toe was hulle met hulle rug na jou toe? -- Nee, ek het van voor af gekom, soos hulle nou in die straat ingekom het. Dit wil sê ek kon hulle van voor af sien en by hulle verbygegaan om by die agterkant aan te sluit.

Het jy van die teerstraat af in die perseel ingegaan? -- Ja, ek het vanaf die teerstraat gekom - se rigting gekom (30)

by/...

by die winkels verby in die rigting van die optog.

Die oggend van 3 September 1984, het jy busse gehoor loop naby jou huis by die bushalte by Masenkeng? -- Ja, die busse het gery.

Kan jy onthou daarso ongeveer die oggend vroeg of daar enige insidente plaasgevind het daarso by die busse wat jy kon hoor, h geraas gehoor daar? -- Nee.

HOF : Was die busverkeer normaal? -- Volgens my was dit normaal gewees, want daar was mense gewees wat met die busse gery het as passasiers. (10)

MNR. JACOBS : Het enigeen van hulle teruggekome vir een of ander rede van die bushalte af? -- Nee, dit is mense wat ek nou nie opgelet het nie.

Hoe weet jy die mense het die busse gery daardie oggend? -- Dit is omdat ek die busse gehoor het ry daar, die gedreun van die busse se masjiene wat geloop het.

Dit is nie wat ek jou vra nie. Ek vra hou hoe weet jy die mense het in die busse gery om werk toe te gaan? -- Dit is omdat dit tyd was vir die mense om werk toe te gaan en die mense het werk toe gegaan, om daardie rede sê ek so. (20)

Is dit nie korrek nie dat jy weet nie of daardie mense in die busse geklim het of nie geklim het nie. Jy kan dit nie vir die hof sê nie? -- Volgens my omdat ek niks gesien het, het hulle gery.

Hoe weet jy daar was mense by die busstop? -- Ek het gesien dat die busse daar staan.

Kan jy die busse van jou huis af sien? -- Ja, as ek tussen die huise van agter my huis af kyk, dan kan ek daar sien.

Dan moet jy spesiaal na die agterkant van jou huis gaan (30)

en/...

en gaan spesiaal kyk na die busstop. Is dit reg? -- Nee, ek kyk net skuins van my perseel af. Dan kan ek daarvandaan die busse sien.

Van die agterkant van jou perseel af? -- As ek net voor die kombuis is, dan kan ek dit sien.

HOF : Hoe laat het u opgestaan die oggend? -- Dit was laat om en by 06h00 wat ek opgestaan het.

Hoekom sê u dit was laat? -- Omdat dit nie my gewone tyd was om op te staan nie.

Hoekom was u dan laat? -- Omdat ek nie van plan was (10) om werk toe te gaan nie.

Van 06h00 af het u niks abnormaals opgemerk nie? -- Nee, ek het nie opgelet nie, want daarvandaan het ek teruggekeer na die huis toe. Ek het dus die hele tyd in die huis gesit.

Van wanneer tot wanneer het u niks abnormaals in die huis opgemerk nie? -- Vanaf die tyd wat ek opgestaan het tot omtrent dit laat in die oggend was of in die loop van die dag, voor ek die perseel verlaat het, het ek niks abnormaal gesien terwyl ek by my huis se perseel was nie. (20)

Wanneer het u vir die eerste keer iets abnormaals gesien? -- Ek het niks abnormaals gesien nie.

Tot wanneer? -- Tot ek weg is na die optog toe.

En daarna wanneer is die eerste keer wat u iets abnormaals opgemerk het die hele dag lank? -- Ek het niks opgemerk wat abnormaal was nie.

Tot vandag toe? -- Ek verstaan eintlik nie. Abnormaal? In watter sin?

Iets wat buite die gewone is, iets wat nie gewoonlik gebeur nie? -- O, na daardie tyd wat abnormaal was vir my (30)

is/...

is dat ek plekke gesien het wat aan die brand was of wat alreeds uitgebrand het. Dit is dinge wat ek gesien het wat nie normaalweg daar was nie.

Wat is die eerste ding wat nie normaalweg daar was nie?

K1088

-- Ek verstaan nie. Hoe abnormaal in watter sin?

U het netnou vir my beduie, u het plekke gesien wat uitgebrand was? -- Ja, ek het daarvan gepraat.

Nou ja, antwoord dan my vraag. -- Dit is dinge wat ek gesien het wat n mens nie normaalweg sien nie. Dit is brandende dinge ensovoorts. (10)

Wanneer het u sulke soort dinge vir die eerste keer gesien op daardie dag? -- Dit is na die dag van die 3de dat ek dit gesien het en bewus geword het van baie dinge wat beskadig was.

Ek wil u nie misverstaan nie. Ek wil nie met u deurme-
kaar raak nie. Is dit dan so dat op die dag van die 3de u niks buitengewoons gesien het nie, vergeet nou van die feit dat die polisie julle uitmekaar gejaag het, wat n buitengewone ding was? -- Wat buitengewoon vir my was die dag van die 3de was oor die kwessie van die verhoging van (20) die huur. Ons was nie daaraan gewoond nie. Dit is omtrent al wat ek kan sê dat dit buitengewoon was vir my op hierdie dag.

MNR. JACOBS : Jy het vir my hier n antwoord op n vraag gegee van myself oor hierdie geleentheid en het jy gesê daarvandaan het jy teruggekeer na jou huis toe. en toe het jy in jou huis gaan sit die oggend en toe daar gesit vir n hele tyd totdat jy na die opmars toe gegaan het. Nou wil ek net weet, daarvandaan het ek teruggekeer, waarvandaan het jy teruggekeer? -- Ek was buite gewees om te kyk. Na ek gekyk het daar (30)

buite/...

buite het ek daarvandaan teruggekeer in die huis in vanwaar
ek gestaan en kyk het.

ASSESSOR (MNR. KRUGEL) : Op u perseel? -- Ja.

GETUIE STAAN AF.

HOF VERDAAG TOT 27 JANUARIE 1988.

DELMAS TREASON TRIAL 1985-1989

PUBLISHER:

Publisher:- Historical Papers, The University of the Witwatersrand

Location:- Johannesburg

©2009

LEGAL NOTICES:

Copyright Notice: All materials on the Historical Papers website are protected by South African copyright law and may not be reproduced, distributed, transmitted, displayed, or otherwise published in any format, without the prior written permission of the copyright owner.

Disclaimer and Terms of Use: Provided that you maintain all copyright and other notices contained therein, you may download material (one machine readable copy and one print copy per page) for your personal and/or educational non-commercial use only.

People using these records relating to the archives of Historical Papers, The Library, University of the Witwatersrand, Johannesburg, are reminded that such records sometimes contain material which is uncorroborated, inaccurate, distorted or untrue. While these digital records are true facsimiles of paper documents and the information contained herein is obtained from sources believed to be accurate and reliable, Historical Papers, University of the Witwatersrand has not independently verified their content. Consequently, the University is not responsible for any errors or omissions and excludes any and all liability for any errors in or omissions from the information on the website or any related information on third party websites accessible from this website.

DOCUMENT DETAILS:

Document ID:- AK2117-I2-28-333

Document Title:- Vol 333 p 18973-19018. Witnesses: Mbatyazwa & Radebe